

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4035/2017. számú ügyben

Előadó: dr. Zséger Barbara

Érintett szervek: BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányság

2017.

**Az alapvető jogok biztosának
jelentése
az AJB-4035/2017. számú ügyben**

Ügyintéző: dr. Zséger Barbara

Az eljárás megindulása

A panaszos beadványában sérelmezte a BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányságának az eljárását. Véleménye szerint a rendőri intézkedés során megalázó hangnemben beszéltek vele, az előállítás ideje alatt nem biztosítottak számára élelmet, innivalót és nem értesíthette hozzátartozóit. A panaszos különösen sérelmezte, hogy bilincsből, rögzítő övvel és vezető szíjjal szállították vissza a gyermekotthonba, ahonnan egy nappal azelőtt távozott.

A panasz alapján felmerült az emberi méltósághoz való jog sérelmének gyanúja. Erre figyelemmel – az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján – vizsgálatot folytattam, amelynek során tájékoztatást kértem a BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányságának vezetőjétől.

Érintett alapvető jogok

Az emberi méltósághoz való jog: *„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”* (Alaptörvény II. cikk)

Az alkalmazott jogszabályok

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.)

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat)

A megállapított tényállás

A BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányságának (a továbbiakban: rendőrség) járőrei 2017. május 19-én 15 óra 10 perckor egy gépkocsiban ülő fiatalra lettek figyelmesek, aki – az intézkedésről készült rendőri jelentés szerint – a szolgálati gépjárművet meglátva gyanúsán kezdett viselkedni. A rendőrök ezért intézkedés alá vonták és igazoltatták. Az adatai alapján ellenőrizték a körözési nyilvántartásban és megállapították, hogy a BRFK II. kerületi Rendőrkapitánysága eltűnés miatt körözését rendelte el. A körözési nyilvántartás szerint a panaszos előző nap engedély nélkül távozott a Zirzen Janka Gyermekotthonból.

A panaszost a körözésre tekintettel előállították és a BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányságának előállító helyiségében helyezték el. A letéti tárgyairól jegyzéket készítettek, a panaszost tájékoztatták jogairól. Ő nyilatkozatában kérte hozzátartozójának értesítését. Ezen kívül az egyik nyilatkozatán kóser élelem biztosítását kérte, a másikon nem kért élelmet.

A rendőrség felvette a kapcsolatot a gyermekotthonnal, majd oda átkísérték. Az átkísérési utasítás szerint a kísérés során bilincset, bilincsről szerelt vezetőszíjat és bilincsrögzítő övet kellett alkalmazniuk a rendőröknek. Az átkísérést két rendőr végezte. A személyi szabadság korlátozása 15 óra 10 perctől 18 óra 05 percig tartott.

A panaszossal szemben a következő Rtv. szerinti intézkedéseket fogantatosították: igazoltatás (Rtv. 29. §), személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálása (Rtv. 31. §), gyermekotthoni elhelyezés hatálya alól magát engedély nélkül kivonó személy előállítás (Rtv. 33. § (2) bek. d) pont). Az átkísérés ideje alatt kényszerítő eszközt, nevezetesen bilincset is alkalmaztak (Szolgálati Szabályzat 41. § és 76. §). A parancsnoki kivizsgálás szerint az intézkedések és a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű és szakszerű volt, és ez utóbbi megfelelt az arányosság követelményének is.

A vizsgálat megállapításai

1. A hatásköröm tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, kötelező tagság alapján működő köztisztviselő, a Magyar Honvédség, rendvédelmi szerv, közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve, közjegyző, törvényszéki végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszáság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (5) bekezdés a) pontja értelmében a vizsgálattal érintett BRFK IV. kerületi Rendőrkapitányság rendvédelmi szerv, így tevékenységének vizsgálatára rendelkezem hatáskörrel.

2. Az alapvető jogok és az ügy érdeme tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta a biztosok következetesen, zsinórmértékként támaszkodnak az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazzák az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi teszteket.

Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) alapjogokkal kapcsolatos megfogalmazása nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, legalábbis az alapjogi követelmények és alapjogok tekintetében nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ellentétes lenne a korábbi Alkotmány szövegével. A normaszövegben előfordul részben eltérő fogalmazásmód, kiegészítés, kihagyás, de mindaddig, amíg az alkotmányértelmezési monopóliummal felruházott Alkotmánybíróság ellenkezően nem nyilatkozik – álláspontom szerint – *vélelmezendő, hogy az Alkotmány szövegéhez kapcsolódó korábbi alkotmánybírósági megállapításokra valamennyi alaptörvény-értelmezőnek, így az alapvető jogok biztosának is figyelemmel kell lennie.*

Az ombudsmani gyakorlatban továbbra is hivatkozási pontot jelent tehát az egyes alkotmányos jogokat és követelményeket értelmező alkotmánybírósági esetjog. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában mutatott rá arra, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a

korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

1.) A panaszos igazoltatására – a rendőri jelentés szerint – azt követően került sor, hogy a rendőrség láttán zavartan, feszülten kezdett viselkedni. Az Rtv. 29. § (1) bek. a) pontja szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. Az igazoltatásra az Rtv. idézett rendelkezése értelmében tehát csak akkor kerülhet sor, ha az Rtv-ben megállapított valamely feltétel fennáll. A rendelkezésemre bocsátott rendőri jelentés szerint a panaszost viselkedésének megváltozására, illetve annak a rendőrök feltűnését követően gyanússá válására tekintettel igazoltatták. A szóban forgó rendőri intézkedésnek tehát *megvolt a jogalapja*.

2.) Az igazoltatás során megállapították a panaszos adatait, majd ellenőrizték a körözési rendszerben. Mivel a panaszos engedély nélkül távozott a gyermekotthonból, amely bejelentette eltűnését, a BRFK II. kerületi Rendőrkapitánysága a körözését rendelte el. Az Rtv. 33. § (2) bek. d) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát. A rendőrök közölték a panaszossal, hogy emiatt elő fogják állítani, amit a panaszos tudomásul vett. Tehát *az előállításának is megvolt a kellő jogalapja*.

Az Rtv. 33. §-a szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. A panaszos előállítása 2017. május 19-én 15 óra 10 perctől 18 óra 05 percig tartott. Ez alatt az időtartam alatt a rendőrség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően többször megpróbálta felvenni a kapcsolatot a gyermekotthonnal, azonban ez sokáig sikertelen maradt. Végül 17. 00 óra után elérték a gyermekotthont és intézkedtek a panaszos visszaszállítása iránt, a szolgálatirányító parancsnok kiadta az utasítást a panaszos átkísérésére. Az előállítással kapcsolatban megállapítottam, hogy annak *tartama nem haladta meg a törvényes és szükséges időtartamot, e szempontból az arányosság követelménye nem sérült*.

A Szolgálati Szabályzat szerint az előállító egységben történő elhelyezést megelőzően a fogvatartott személynél lévő tárgyakról jegyzéket kell készíteni. A vizsgált esetben a jegyzék elkészült, azt a panaszos aláírta. Elhelyezésekor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. A személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellel történő ellátásáról. A panaszos a jogairól, kötelezettségeiről szóló tájékoztatást megkapta, az étkezési igényei között jelezte, hogy kóser ételmezt kér és megadta annak a hozzátartozójának a telefonszámát, akinek értesítését kérte. Egy másik, kifejezetten az étellel történő ellátásról szóló nyilatkozaton tájékoztatták arról, hogy a rendőri intézkedés megkezdése után 5 órával kaphat ételmezt. Ezen a nyilatkozaton a panaszos a neki adható ételmezt nem kérte. Mivel az előállítás időtartama nem érte el az 5 órát, így ételmezt nem volt jogosult. E tekintetben sem sértett tehát *a rendőrség jogszabályt*.

A panasz szerint az eljáró rendőrök megalázó hangnemet használtak a panaszossal szemben és sértegették vallási meggyőződése miatt, a rendőrség szerint azonban ilyen nem történt. *Az állítások egymásnak ellentmondanak, ez az ellentmondás pedig ombudsmani eszközökkel nem oldható fel. Ezért a panasz e részével kapcsolatban megállapításokat nem tehettem*.

3.) Az előállítás közlését követően a személyi szabadságában korlátozott személyt átvizsgálták. Az Rtv. 31. §-a szerint, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. Az átvizsgálásnak tehát három feltétele van: személyi szabadságot korlátozó intézkedés, előzetes figyelmeztetés, és ön- vagy más

személy károsítására alkalmas tárgy megtalálása és elvétele. A vizsgált esetben mindhárom törvényi kritériumnak megfeleltek a körülmények, így – álláspontom szerint – az intézkedésre *jogszerűen került sor.*

4.) A panaszt 17 óra 30 perkor átszállították a gyermekotthonba. Az átkísérési utasítás szerint a kísérést két rendőrnek kellett végrehajtania, akiknek a panaszt tájékoztatniuk kellett arról, hogy szökés, támadás, ellenszegülés esetén kényszerítő eszközt fognak alkalmazni. Az átkísérési utasítás arra is kiterjedt, hogy a kísérés során bilincset, bilincsre szerelt vezetősíjat és bilincsrögzítő övet kell alkalmazni. Az átkísérés végrehajtásáról szóló jelentés szerint az átkísérés 35 percet vett igénybe, az eljáró rendőrök kézbilincset, vezetősíjat és bilincsrögzítő övet alkalmaztak. A panaszt így adták át a gyermekotthon folyosóján a nevelőjének.

Az alapvető jogokat korlátozó kényszerítő eszközök, így a bilincs használatának feltételeit, részletes szabályait legmagasabb szintű jogszabályban, *törvényben* indokolt szabályozni. Az Rtv. 48. § a)-d) pontjai szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, szökésének megakadályozására, és ellenszegülésének megtörésére. Az Rtv. tehát *taxatív* felsorolja azokat a magatartásokat, amelyek esetén lehetőség van a bilincselésre. *Egyéb esetekben, törvényi felhatalmazás hiányában nem kerülhet sor bilincselésre.*

A rendőri jelentés szerint a bilincset a Szolgálati Szabályzat kísérésre vonatkozó szabályai alapján alkalmazták. A Szolgálati Szabályzat 41. § első mondatának első fordulata szerint „a bilincs alkalmazása kizárólag az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben, a kényszerítő eszköz alkalmazásának az Rtv.-ben és az e rendeletben meghatározott követelményei teljesülése esetén” van mód. A Szolgálati Szabályzat tehát hivatkozik az Rtv. fent említett szabályaira, és csak az abban megfogalmazott feltételek teljesülése esetén engedi a bilincs használatát. A Szolgálati Szabályzat 41. § f) pontja értelmében a bilincs alkalmazása különösen azzal szemben lehet indokolt, „akinek fogvatartása során kísérését rendelték el”. *A Szolgálati Szabályzat 41. § f) pontja tehát kiemel egy esetet, amely különösen indokolhatja a bilincs használatát, de mivel a mondat első fordulata az Rtv. 48. §-ára hivatkozik, kísérés esetén is fenn kell állnia az ott megfogalmazott négy feltétel valamelyikének.*

A rendőri jelentés a bilincseléssel kapcsolatban a Szolgálati Szabályzat egy további rendelkezésére is hivatkozik. A Szolgálati Szabályzat 76. § (5) bekezdés első és második mondata szerint a „kísért személy figyelmét fel kell hívni a kísérés alatt tanúsítandó magatartásra, figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kíséző őrnek való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni.” *Mivel a Szolgálati Szabályzat minden rendelkezése csak és kizárólag az Rtv.-vel együtt értelmezhető és alkalmazható, az Rtv. négy bilincselési feltételétől ebben az esetben sem lehet eltekinteni.*

A rendőrségi dokumentáció sehol nem tartalmaz arra vonatkozó utalást, hogy a panaszos az előállítás, vagy az átkísérés során ellenállást tanúsított volna, vagy szökést kísérelt volna meg, sőt hangsúlyozta, hogy együtt fog működni a rendőrséggel. *A rendőri jelentések tartalma alapján kialakított álláspontom szerint a panaszos magatartása nem adott okot a bilincselésre.* Panaszos megbilincselésére tehát az Rtv. feltételeinek hiányában került sor, aktuális magatartásának értékelése helyett mintegy automatizmusként. *Minderre tekintettel megállapítottam, hogy a bilincs használatának nem volt jogalapja.*

A panaszos az intézkedés során azon túlmenően, hogy együttműködési szándékát hangoztatta, kifejezetten kérte a rendőröket, hogy a gyermekotthonba való belépés előtt vegyék le róla a bilincset. Megalázonak érezte, hogy bilincsből és vezetősíjjal kísérik vissza társai és nevelői közé. A nevelőotthontól – rövid úton, telefonon – kapott információ szerint a rendőrök vezetősíjjal, derekához rögzített bilincseléssel kísérték keresztül a panaszt a gyermekotthon udvarán. Az épület ajtajánál a nevelő határozottan kérte a rendőröket, hogy távolítsák el a bilincset, mert a gyermekekben ez a látvány félelmet kelthet (3-18 éves korú gyermekek élnek az otthonban), miközben a jelen lévő gyerekeket elküldte a bejárattól és a folyosóról. A rendőrök a nevelő kifejezett kérésére az épület bejárati ajtaja előtt levették a bilincset, majd átadták a

panaszost a nevelőnek. Megállapítottam, hogy mivel a kényszerítő eszköz *indokolatlan használata olyan helyen történt, ahol azt bármelyik nevelő, vagy az otthonban lakó gyermek láthatta, azt a panaszos megaláztatásként élbette át.*

Összességében: a törvényi feltételek biányában, jogalap nélkül és mások előtt, megalázó módon végrehajtott bilincselés sértette a panaszos testi integritásához és emberi méltóságához fűződő jogát.

Intézkedésem

A jelentésmben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság jövőbeni megelőzése érdekében – az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján – *felkérem a BRFK IV. kerületi Rendőrkapitánysága vezetőjét*, hogy jelentésem ismertetésével hívja fel az alárendeltségében működő személyi állomány figyelmét arra, hogy intézkedéseik során – kiemelten bilincs alkalmazásakor – a Szolgálati Szabályzatot maximálisan betartva, az Rtv-vel együtt értelmezve és az arányosság követelményét érvényesítve járjanak el.

Budapest, 2017. *október 24.*

Székely László

